

En vous adressant tous nos remerciements anticipés, nous vous prions
d'agréer, Monsieur le Docteur, l'assurance de notre considération distinguée.

Pour le Comité

Le Trésorier de la souscription CHARCOT.

MASSON

à Mr. le Professeur WINKLER.

Mijn voornemen is, om 5 der médailles, die op het oogenblik in mijn bezit zijn, te doen toekomen aan enkele personen en lichamen, die daarop rechten kunnen doen gelden.

Voor hen, die aan de inschrijving voor het monument voor CHARCOT hebben deelgenomen, blijven er dus 10 beschikbaar. Zij, die, hetzij voor zich zelf, hetzij als vertegenwoordigers van eenig aan de inschrijving deelgenomen hebbend lichaam, zulk een médaille verlangen, verzoek ik derhalve mij binnen 14 dagen van dit verlangen kennis te willen geven. Ik zal dan de lijst der aanvragers aan den eersten Redacteur-Gérant ter hand stellen, hem verzoeken bij loting uit te maken, welke personen er een zullen verkrijgen, onmiddellijk daarna, de lijst publiceeren van hen, die er een verkregen hebben en daarna de médailles aan de betrokkenen doen toekomen.

In het algemeen behoud ik mij, in overleg met den eersten Redacteur-Gérant, voor, lichamen ook zonder loting te doen voorgaan boven personen.

Amsterdam, 20 Mei 1901.

Dr. C. WINKLER.

Geachte Redactie!

Vergun mij een klein plaatsje naar aanleiding van een verschijnsel — ik durf het nu nog geen ziekteverschijnsel noemen — dat in Uw blad valt waar te nemen. Ik wil niet zeggen, dat Gij het eenige tijdschrift redigeert, waarin het symptoom kan worden geconstateerd, maar het heeft mij bijzonder getroffen in het *Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde*. De reden zal U aanstonds duidelijk worden.

Het verschijnsel in quaestie is de eigenaardigheid van vele „boekbeoordelingen”.

Indien wij zoo de laatste jaargangen even doorbladeren, dan treft het ons zeker, dat in het algemeen de Redactie gelukkig is geweest in de keuze der personen waaraan zij de kritiek opdroeg. Maar wanneer wij enkele daarvan inzien, dan staan wij werkelijk verbaasd over de hardheid en onbillijkheid waarmede soms geoordeeld wordt, of wanneer het dat niet is, dan toch zeker de volmaakte onverschilligheid.

Ik moet eerlijk erkennen, dat die laatste eigenschap in een kritiek over een zeer recent verschenen Nederlandsch boek de aanleiding is voor mijn schrijven, doch zeker zou ik gezwegen hebben, indien deze laatste kritiek de eenige was van dien aard. Maar er zijn er vele zoo geweest. Ik herinner slechts aan de kritieken op het leerboek van STRAUB, op het handboek van JELGERSMA, op den arbeid van POSTHUMUS MEYJES, en nu eindelijk op het boek van VAN DE POLL en zooveel anderen.

JELGERSMA's boek, waarover de kritiek zoo hevig gefulmineerd heeft, waar-

van geen stuk heel gebleven is, dat juist voldoende was om op de lagere school als „taaloefening met fouten” aan de leerlingen ter verbetering te worden gegeven, datzelfde boek beschouw ik als een voortreffelijk werk, dat slechts in één adem met de allerbeste Fransche en Duitsche werken over datzelfde onderwerp mag genoemd worden. Het is een werk dat zijn schrijver alle eer aandoet en dat niet licht de kans zal loopen in de vergetelheid te geraken.

En dan de kritiek op het boek van VAN DE POLL! Hier is de zaak eenigszins anders. Hier is het niet de overmaat van afkeuring, die vernietigend werkt, doch de volmaakte onverschilligheid, en het bijna absolute gemis aan het constateeren van goede eigenschappen. Al het goeds wat er van verteld wordt, bestaat in een „streven van den schrijver (pardon bewerker) om „volledig en op de hoogte van den tijd te zijn” en in de „vermelding van „heel wat wetenswaardigs, al ontbreekt de grondigheid ook”! Den „bewerker” wordt het zwaar aangerekend, dat hij den naam van den Duitschen schrijver niet genoemd had. Maar ik verklaar, dat hij daarin zeer terecht gehandeld heeft. Het boek van VAN DE POLL is door hem zelf geschreven, het is geen vertaalwerk, zelfs geen vrije bewerking. Het is een nieuw boek. Het bevat gedeelten, die in het werk van SCHÄFFER zelfs niet genoemd worden. Van SCHÄFFER is uitsluitend de indeeling van de stof overgenomen, en dit was noodzakelijk met het oog op de reeds aanwezige platen.

En nu kom ik op het punt waar ik wezen wil. Ik heb juist deze vier kritieken genoemd, omdat de schrijvers er van hoog genoeg aangeschreven en boven elke verdenking staan. Met zekerheid mogen wij aanremmen, dat zij volmaakt rechtvaardig en eerlijk hebben meenen te handelen. Ik ben volkomen overtuigd, dat zij niets anders hebben gezegd, dan wat volgens hun meening de strikte waarheid was, maar er zijn verschillende wijzen om de waarheid te zeggen. Indien iemand een meening uitspreekt, waarmee wij ons niet kunnen vereenigen, dan kunnen wij tegen hem zeggen: kerel, je liegt. Maar zelfs al blijven wij parlementair, dan is er nog een geweldig onderscheid tusschen het constateeren van het feit, dat zijn meening niet de onze is, of wel, dat zijn meening onjuist is. Ja zelfs zullen wij naar gelang der omstandigheden daarbij nog meestal een groot onderscheid maken al naarmate wij vinden, dat die iemand mogelijk wel eenige gronden voor zijn meening zou kunnen aanvoeren, of wel dat die meening volmaakt ongegrond is. En zoo gaat het ook met waarheden zeggen, wanneer die waarheden de onjuistheid aantoonen van eens anders wetenschappelijke waarheden.

In het algemeen overleven wetenschappelijke waarheden zelden een kwart eeuw. Ik heb er zelfs geboord, die het niet tot een decennium gebracht hebben. Daarom dienen wij in onze opvatting daaromtrent zoo geweldig voorzichtig te zijn. Daarom mogen wij niet zoo vlug zijn om onze subjectieve opvattingen omtrent wetenschappelijke punten waarheden te noemen. Daarom mogen wij meningsverschillen niet zoo spoedig als onjuistheden diagnosticeeren. Maar wij moeten bovendien parlementair blijven.

En dit alles kan men uit het oog verliezen zooals de bovengenoemde kritieken ons geleerd hebben.

Die critici zijn allemaal „waar” geweest volgens hun eigen overtuiging. Doch zij gaven zich geen rekenschap, of de *totaalindruk*, dien zij teweegbrachten, wel overeenkomstig de „waarheid” is. Gelooven zij werkelijk, dat 20 andere personen, die diezelfde taak op zich hadden genomen, gemiddeld kritieken van gelijke gemiddelde strekking geleverd zouden hebben? Immers neen. Zij zouden zelf het sterkst protesteeren tegen hem die zeide: uit Uw kritiek blijkt duidelijk, dat het boek van Q of van X een prul is, dat wij maar niet zullen lezen. Zij verwarren eenvoudig hetgeen in een particulieren brief aan den schrijver moet staan, met hetgeen een openbare bespreking in een vakblad moet zijn. Ik protesteer minder tegen den inhoud der kritieken dan wel tegen den vorm en vooral tegen den indruk dien zij teweegbrengen.

Speciaal die beide laatst genoemde kritieken hebben mij zoo onaangenaam getrouwen. In de kritiek op JELGERSMA's boek worden zonder eenige verademing fouten in taal en stijl opgesomd en zelfs niet onduidelijk te kennen gegeven, dat die stijlfouten berusten op een zekere verwardheid in den geheelen betoogtrant en gedachtengang van den schrijver. Gezegd wordt het wel niet, maar men leest het toch tusschen de regels. Nu ben ik het volkomen met den criticus eens, dat inderdaad de redactie van het boek op sommige plaatsen veel te wenschen overlaat. Maar wanneer ik dit gezegd heb, meen ik alles gezegd te hebben, wat ik met recht zeggen mag van een werk dat zoo overtalrijke voortreffelijke eigenschappen vertoont. Dat toch is niet geschreven om den lezers literarisch genot te verschaffen doch om hun een klaar en logisch begrip te geven van de pathologie, enz. van enkele functioneele neurosen. Nu is het alleen de vraag: hoe heeft de schrijver zich van die taak gekweten? Is hij erin geslaagd op heldere en duidelijke wijze dat beeld bij zijn lezers ingang te doen vinden? Zelfs bij de quaestie der volledigheid moet de criticus voorzichtig zijn. Hij kan op zijn vingers natellen, dat de schrijver meestal beter op de hoogte is van het onderwerp dat hij behandelt dan de criticus. Dat de schrijver ongetwijfeld ernstig heeft nagedacht of hij een bepaald feit, een zekere hypothese, of wel de onderzoekingen of meening van dezen of genen schrijver zou vermelden; dat hij eindelijk op grond zijner overweging tot de slotsom is gekomen dit niet te doen. De criticus mag hem van deze daad niet maar zonder meer een ernstig verwijt maken, mag hem maar niet daarom alleen het verwijt der oppervlakkigheid toevoegen.

Laat de criticus eens trachten zich voor een oogenblik in de plaats van den schrijver te stellen. Zou hij het billijk achten, indien hem een kritiek werd gegeven waarin alleen stond dat hij een wonderschoon *literarisch* product in de wereld had gezonden, en verder, dat het papier en de druk boven allen lof verheven waren? Hierin staat lofs genoeg en toch geloof ik, dat het slachtoffer van een dergelijke lofspraak den alleszins gerechtvaardigden wensch in zich zou voelen opwellen, om met zijn lofredenaar op een eenzamen weg een bijeenkomst te hebben.

Ik noem het soort van kritieken, die ik pas besproken heb, onbillijk. Ik mag dit doen omdat daarin de fouten te breed worden uitgemeten tegenover de goede eigenschappen. Ik noem ze oncollegiaal omdat zij grievend zijn voor iemand die niet gegriefd mocht worden als belooning voor een lang en ernstig streven, voor de vruchten van den arbeid geleten de een

levensjaar of langer. Ik noem die kritieken onjuist, omdat zij — hoewel in strikte overeenstemming met de gevoelens en de meening van den criticus — niet den indruk geven, die het boek bij anderen evenzeer bevoegden opwekt; omdat zij blijk geven van onvoldoende waardeering van eens anders pogen en streven.

Ik hoop dat wij dergelijke kritieken niet dikwijls meer te lezen zullen krijgen.

Dr. J. K. A. WERTHEIM SALOMONSON.

BERICHTEN.

Wetten, Besluiten, Officieele verslagen, enz.

De voorloopige verslagen der commissie van rapporteurs uit de Eerste Kamer over de ontwerpen van wet tot regeling van het Staatstoezicht op de volksgezondheid en op de volkshuisvesting zijn verschenen. Van groot belang is datgene, wat daarin omtrent het eerstgenoemde onderwerp gezegd wordt niet.

Dat het noodzakelijk zou zijn de bestaande wet te vervangen door een nieuwe regeling vond geen bestrijding, en evenals in de Tweede Kamer vond de opdracht van het toezicht niet uitsluitend aan geneeskundigen algemeene instemming. De Eerste Kamer schijnt over de ambtenaren van het *geneeskundig* Staatstoezicht al bijzonder slecht te spreken te zijn geweest. Men oordeele hierover uit den volgenden volzin: „van dezen maatregel „mocht volgens vele leden een minder autoritaire — eenige leden spraken „zelfs van despotische — en eenzijdige beoordeeling van de veel afwisselende „vraagstukken, die zich op dit gebied kunnen voordoen, verwacht worden”. Dit „despotisme van het geneeskundig Staatstoezicht” is althans een novum; tot dusverre werd nog vrij algemeen aangenomen dat dit toezicht voornamelijk over zwakheid en gemis van bevoegdheid was gestruikeld.

Na de gebruikelijke betuigingen van vrees voor te groote centralisatie, voor te veel ambtenaren, voor overlading der burgemeesters met werk volgt nog de bewering, dat de regeling te omslachtig zal blijken en grotendeels zonder practisch gevolg zal blijven, wijl die omslachtigheid spoedig den ijver der ambtenaren zal dooven. Er waren ook onder de leden der Kamer, die het aantal ambtenaren te groot vonden (onze lezers zullen zich herinneren, dat er misschien *wel* drie inspecteurs speciaal met het toezicht op de besmettelijke ziekten in het geheele Rijk zullen worden belast). Er waren er ook die vonden, dat het met dat inspecteeren der apotheken nu maar eens uit moest zijn; anderen daarentegen meenden, dat dit nu eerst eens recht goed moest beginnen.

Bij de bespreking der artikelen volgen eenige beschouwingen over de wijziging, die de Tweede Kamer in de wijze van beëediging bracht, over de naar sommiger oordeel te ruime bevoegdheid tot het binnentreden van woningen, en over den daartoe te geven „bijzonderen last”.

De opmerkingen, daarna over de redactie van sommige artikelen gemaakt,